

Pravedna distribucija

Tea Škokić

Humanitarna ideja ravnopravne, odnosno jednake podjele pomoći svima kojima je potrebna oslanja se na koncept pravednosti kao objektivne i mjerljive kategorije te pretpostavlja univerzalni moralni horizont onoga tko pruža i onoga tko prima pomoć. Antropološki gledano, pravednost je subjektivna kategorija jer, iako je društveno oblikovana, uvelike ovisi o moralnim stavovima pojedinaca, te u slučaju humanitarne pomoći o arbitrarnim prosudbama pružatelja tko, što i koliko treba. Barbara Harrell-Bond tvrdi da se pretjerano oslanjamo na pravednost (engl. *fairness*) kao distribucijsku mjeru te poziva da se jezik pravednosti zamijeni jezikom dostojanstva (2002). Pod time Harrell-Bond misli da je od pravednog dijeljenja pomoći važnije poštivati dostojanstvo izbjeglica, što konkretno znači da odnos pružatelja pomoći prema njima ne smije biti paternalistički, odnosno infantilizirajući, da ih se ne treba tretirati kao članove zajednice nedostojne povjerenja ili, pak, kao ljude koji se trebaju zadovoljiti s neodgovarajućim sadržajima u paketima s hranom. Asimetrični odnos moći primatelja i davatelja humanitarne pomoći dodatno je osnažen izjednačavanjem koncepata pravednosti s konceptom ravnopravnosti (engl. *equality*) (Van Arsdale i Nockerts 2008). U praksi to znači da humanitarna organizacija, a nerijetko i sam humanitarni radnik, pomoć dijeli s pretpostavkom da su svi tražitelji ili grupa tražitelja u istoj poziciji i s istim potrebama, dakle dijeli je ravnopravno, iako se objektivno nalaze na različitim pozicijama za ostvarivanje pomoći i imaju različite potrebe, dakle dijeli je nepravedno. Tako su se, primjerice, u **kampu u Slavenskom Brodu** na početku uspostave koridora kojim su izbjeglice putovale kroz Hrvatsku svima dijelili isti paketi s hranom (konzerva, voda, kruh).

Uz koncept pravednosti se nerijetko vežu i humanitarni princip nepristranosti koji međunarodna organizacija Crveni križ opisuje kao onaj koji je oterećen od predrasuda vezanih za nacionalnost, rasu, religijska vjerovanja, klasu ili političko mišljenje, kao i koncept jednakosti (engl. *equity*) koji pretpostavlja da unatoč razlikama svatko dobiva jednako. Međutim, i kada postoji svijest pružatelja pomoći da su potrebe izbjeglica različite nerijetko opet dolazi do nepravednih situacija poput onih kada su se deke i po nekoliko puta dijelile starijim osobama i obiteljima tijekom prolaska **balkanskim koridorom**, dok su mladići kontinuirano ostajali bez njih.

S obzirom da na praksu pravedne distribucije često, osim koncepata ravnopravnosti i jednakosti, utječe i kriteriji učinkovitosti (engl. *effectiveness*), pojedini znanstvenici razvijaju matematičke modele ne bi li se što pravednije izmjerila pravednost – tzv. metriku pravednosti (npr. v. Anaya-Arenas et al. 2018).

15. 3. 2022.

Literatura

Anaya-Arenas, Ana María, Angel Ruiz i Jacques Renaud. 2018. "Importance of Fairness in Humanitarian Relief Distribution". *Production Planning & Control* 29/14: 1145-1157.

Harrell-Bond, Barbara. 2002. "Can Humanitarian Work with Refugees be Humane?". *Human Rights Quarterly* 24/1: 51-85.

Van Arsdale, Peter W. i Regina Nockerts A. 2008. "A Theory of Obligation". *The Journal of Humanitarian Assistance*.